

CONSTANTIJN HUYGENS [DEN HAAG]
AAN CHRISTINA VAN ZWEDEN [STOCKHOLM]
5 APRIL 1650
5036

Samenvatting: Huygens introduceert zichzelf als schrijver van de Oranjes en memoreert het opsturen van de *Momenta desultoria* en de *Pathodia*. Dan meldt hij zijn vriendschap met Descartes en zijn bewondering voor diens werken. Hij biedt zijn diensten aan, met name waar het gaat om teksten voor het graf van Descartes.

Bijlage: gedichten op het overlijden van Descartes (Huygens).

Vermoedelijk aan Chanut gestuurd op 26 juli 1650, samen met Huygens' brief aan Chanut van 26 juli 1650 (5050). Chanut overhandigde de brief aan Christina. Over een antwoord van Christina van Zweden is niets bekend.

Primaire bronnen: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIV, nr. 419, fol. 513: ontwerp (enkelvel, 20x30xm, a□b [a=513v, b=513r]; autograaf). Al is dit vel duidelijk een ontwerp en niet een verzonden brief, het is van een verzendadres voorzien en gevouwen geweest alsof het verzonden is geweest.

— Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLV, nr. 419, fol. 149r-150r: later afschrift naar ontwerp (Constantijn [V] Huygens).

Vroegere uitgave: Worp 5, nr. 5036, p. 40: samenvatting.

Namen: Caspar Barlaeus; Ludwig Camerarius; Lars Cantersten; Demetrius; René Descartes; Elisa [= Dido]; Frederik Hendrik; Nicolaas Heinsius; Marin Mersenne; Claude Saumaise; Johan Axelsson Oxenstierna; Pieter Spiering Silfvercrona; Stagira [= Aristoteles]; Vergilius; Gerardus Vossius; Willem II.

Plaatsen: Frankrijk; Parijs; Stagira.

Titels: *Momenta desultoria*; *Pathodia*.

Glossarium: modulus (muziek) musicus (muzikaal); psalmus (psalm).

Opmerkingen: Zie ook de brieven aan Chanut van 26 juli 1650 (5050) en van 25 februari 1651 (5107).

Transcriptie

¹Serenissimæ Potentissimæ Principi

Christinæ, Suecorum, Gothorum, Vandalorum, etc. Reginæ, etc.

²Ad Christinam Sueciæ Reginam.
VII Calendas Sextiles 1650.

Serenissima ac Potentissima Regina,

Quis et cujus ego sim, qui è Batavis te compellatum eo, tam te scire parum attinet, quam solis interesse dicas quotam in acervo paleam formica bajulet. Neque eo quidem perillustri nomine investigari mereo, quod inter populares meos voce et calamo eminentissimæ virtutis tuæ præconem ago perpetuum et indefessum: nam vel hoc indicio non est, quod certius de me statuas quam quod orbis Christiani incola sum, et cum universis loquor, quæ nemo nescit. Quis enim de Christinâ silet? Ajunt me apud Invictos Arausii Principes quodammodo gratiosum tota quinque lustra secretioribus consiliis implicitum non inutilem operam navasse nec plebejam.

Ajunt aulicas occupationes musis interpolasse minùs infeliciter nonnullis qui solis hodiè studiis immersi aliquod inter literatos nomen tuentur. Neque inter Cantersteinios tuos, Salmasios, Heinsios, Vossios, Camerarios et ipsos Oxenstiernios aliquis fortasse huic veritati testimonium subducturus est. Ne Spiringium

1. KA XLV vermeldt het adres in de marge.

2. Naam geadresseerde en [verzend]datum later toegevoegd.

quidem latet: quippe qui fasciculum olim sibi commendatum Majestati Tuæ meo nomine transmittendum recepit. Erant in illo Poematum meorum libri quos *Momenta desultoria* inscripserat editor Casparus Barlæus; erat item *Pathodia sacra*, Psalmi Latini musicis à me modulis aptati, quorum editionem Lutetiæ Marinus Mersennus procuraverat. Habeant sua fata | 149v | libelli, quæ ut haberent fato placuerit. Equidem an perlati fuerint ad augustas manus tuas, hactenus ambigo, certè nos hæc novimus esse nihil, et si datam fortasse, quem dixi, amicus fidem fefellit, est quod utrique gratuler: tibi, ab illis næniis liberatæ, mihi, quod tenuitatis meæ illustrissimâ ³teste careo. Quidquid ejus rei sit, nondum satis causæ arbitror, qui sim tiro, tuæ semper amicitia.

⁴Superat argumentum, quo, si non ames, utique me censi patiari inter Majestatis Tuæ non indignissimos clientes. CARTESIUM amavi, Domina, et quem amaret ó θαυμάσιος ad finem, heu, brevis vitæ, visus sum meruisse. Hoc tandem nomine quis et cujus ego sim ne nescias, meo mihi jure postulo. In tuo septentrione solem illum occidentem vidisti; nec sine lachrimis quidem, nisi vehementer fallor. Splendet tamen ille post occasum, et splendet immortalis, quamdiu sol alter iste, et minores stellæ. Itaque te per magnos, nisi pateris et sacros, manes obtestor, fave parentantibus amicis intimis amico inæstimabili, eo genere facundia quod per singultum subsilit, et lacrimis, non atramento, explicatur. Neque alibi te in re seriâ offendat ⁵jocularis sermo. Invaluit hic nuper illa dictio, ex quo Gallia placuit, et applausum ibi sapientissimorum hominum tulit, qui Maronis castissimam majestatem ausus est ludos facere, et ad morientis Elisæ pyram admotas præficas in risum solvit. Nimirum gens imperatoria, quæ et inconstantia suæ et levitatis sectam quousque libet extendit, à quâ lepidissimâ tyrannide ne septentrionem quidem tuum immunem habes, ipsum Christiani orbis stilum, ubi libitum est, temperat, ⁶inovat, aut immutat; ipsis denique musis personam induit aut detrahit, pro imperio, ut hæc ubique nunc pari passu ambulent, Gallicè vestiri et loqui. Accedit quod cum Stagira, quam ó μακαρίτης oppugnaverat, debellanda porrò esset, insistendum quodammodo vestigiis invicti ⁷Poliorcetæ fuit, et, quam ille modestè scommate passim impetiverat, totis plaustis innectivis explodenda. Faciunt huc in illustri argumento loquaces nugæ, aliaque nonnulla ejusdem furfuris, quorum, ubi pertæsum fuerit, patior severis oculis ⁸intuearis, quæ porrò Philosophi tui tumulo elogia appendimus, non jocos commatis, sed quibus posteritati constare ⁹voluimus, quis iste et quanti Renatus fuerit, et quam futilem | 150r | de Phænice fabulam reddiderit unicus iste et nullo de cinere revicturus.

Vale, Princeps Principum augustissima, vale, et vive in illo sexu tuo verè Phænix altera, et si de ministris infimo cuipiam negotium das, qui verbo significet quam non indignè tuleris hanc audaciam, crede te grandi beneficio devincturum hominem Batavum, qui ¹⁰ubique hoc splendidæ servitutis pistrino esset, etiam non advocanti dudum se ad augustos pedes tuos prostratum ivisset, et in partem gratiæ involasset, quam musarum promiscuè patronis et clientibus, quæ te par est, magnificentia impertis. Is est,

Majestatis Tuæ humillius ac devotissimus cliens
[etc.]

5 Aprilis 1650.

Vertaling

Aan de edele en machtige vorstin

Christina, koningin der Zweden, Gothen, Vandalen, enz.

3. KA XLV: <vate>.

4. KA XLV: <Superest>.

5. <jocularis>; KA XLV: <jocularis>.

6. KA XLIV: <inmovat>.

7. KA XLV: <Poliorcætæ>.

8. KA XLV: <intuearis>.

9. KA XLV: <volumus>.

10. KA XLV: <absque>.

Aan Christina, koningin van Zweden.
26 juli 1650.

Edele en machtige koningin,

Wie ik ben en wiens, ik die uit de rijen der Nederlanders zich tot u richt, dát te weten is voor u even onbelangrijk als het in uw ogen voor de zon belangrijk is te weten het hoeveelste kafje in de korenschoof door een mier wordt verplaatst. Evenmin verdien ik het door u opgemerkt te worden omdat ik onder mijn landgenoten in woord en geschrift optreed als een vasthoudende en niet aflatende voorvechter van uw voortreffelijke begaafdheden; want hieruit volgt niet meer dan dat u over mij kunt zeggen dan dat ik een bewoner van de christelijke wereld ben, en over algemeen bekende zaken spreek die een ieder bekend zijn. Wie zwijgt immers over Christina? Ze zeggen dat ik, redelijk dienstvaardig jegens de onoverwinnelijke prinsen van Oranje, voor wel vijftientig jaren in dienst als geheimraad, belangrijke en vorstelijke zaken heb bestierd.

Ze zeggen dat ik mij tussen de hofzaken door aan de muzen heb gewijd op een manier die niet ongunstig afsteekt bij diegenen die, omdat ze zich daarmee dag in dag uit bezighouden, enige naam hebben hoog te houden in de republiek der letteren. Misschien zal wel niemand onder uw ¹¹Canterstenen, Salmasiussen, Heinsiussen, Vossiussen, Camerariussen en zelfs Oxenstierna's zijn getuigenis aan deze waarheid onthouden. Het is zelfs bij [de heer Pieter] Spiering [Silfvercrona] niet onopgemerkt gebleven; hij heeft immers indertijd het pakket in ontvangst genomen dat hem was toevertrouwd om uit mijn naam aan u te worden overgebracht. In het pakket waren gedichten van mijn hand die de editor Caspar Barlaeus de titel *Momenta desultoria* had meegegeven, alsmede de *Pathodia sacra [et profana]*, Latijnse psalmen door mij op muziek gezet, waarvan de uitgave tot stand kwam te Parijs, dankzij de hulp van [pater] Marin Mersenne. Mogen de boeken het lot ondergaan dat het lot heeft behaagd hen te laten ondergaan. Maar al verkeer ik nog steeds in het ongewisse of ze in uw edele handen zijn overgegeven, zeker weten wij dat deze dingen niets voorstellen, en als misschien de vriend die ik heb genoemd het gegeven vertrouwen heeft beschaamd, dan mag ik ons beiden gelukkig prijzen: u omdat u van die klaagzangen bent bevrijd, mijzelf omdat ik mij verlost weet van zo'n edele getuige van mijn gestuntel. Hoe het ook zij, ik die nog een leerling ben, voel mij nog niet genoeg zeker van mijn zaak om uw blijvende vriendschap te verwerven.

Er is nog een reden over waarom u, als u mij nog niet gedenkt, mij toch moet rekenen onder niet de geringsten van uw dienaars. [De heer René] Descartes was een van mijn vrienden, mevrouw, en ik scheen het te verdienen dat ¹²deze wonderbaarlijke man¹ mij tot het einde van zijn - ach! - veel te korte leven als vriend beschouwde. Daarom verlang ik terecht dat u weet wie ik ben en wiens ik ben. In uw noordelijke streken hebt u die zon [Descartes] zien ondergaan; zeker niet zonder tranen, tenzij ik mij zeer vergis. Toch schittert hij nog na de ondergang, en zal als onsterfelijke blijven schitteren, zolang als die andere zon er nog is, en de kleinere sterren. Daarom smeed ik u, bij zijn grote en, zo niet wat u betreft ook heilige, nagedachtenis, gun de intieme vrienden die een dodenoffer brengen aan hun onschatbare vriend die manier van welsprekendheid die voortkomt uit het gesnik, en slechts door tranen, niet door inkt, tot uiting kan komen. En laat niet de schertsende toon bij zo'n ernstige zaak u aanstoot geven. Onlangs kwam deze wijze van spreken hier in zwang, sinds die in Frankrijk bon ton is, en ¹²hij de goedkeuring van wijze mannen heeft weggedragen, die het heeft aangedurfd de onaantastbare hoogte van [Vergilius] Maro in het spel te betrekken, en de bij de brandstapel van de stervende ¹³Elisa aanwezige klaagvrouwen in lachen te laten uitbarsten.

Natuurlijk is dit heerszuchtige volk, dat zijn gedrag van onstandvastigheid en lichtzinnigheid overal waar het maar kan laat gelden, door welke alleraardigste tirannie u zelfs uw noordelijke contreien hebt laten beroeren, [natuurlijk is dit heerszuchtige volk] bezig om het uiterlijk van de Christelijke wereld zelf waar mogelijk aan te passen, te vernieuwen of te veranderen, en daarom zelfs de muzen een masker op te zetten of

11. Lars Cantersten verbleef als Zweeds gezant in de Republiek van 6 januari 1650 tot 17 mei 1650, in verband het Nederlands-Deense verdrag van 1649.

12. <<< wie?

13 = Dido.

af te rukken, naar believen, opdat deze [Muzen] overal met dezelfde pas rondlopen, om zich op z'n Frans te kleden en uit te drukken.

Daar komt nog bij dat, toen ¹⁴Stagira, waartegen de gestorvene zich had gekeerd, nog ¹⁵verder moest worden bestreden, men zich per se in de voetsporen van de onoverwinnelijke [Demetrius] Stedendwinger moest opstellen en de stad met alle strijdwegens aaneengebonden moest worden weggevaagd, terwijl hij [Descartes] de aanval bescheiden en alom met een glimlach had ingezet. Hiertoe dienen [deze] welsprekende ¹⁶beuzelarijen over dit illustere onderwerp, en enige andere zaken van hetzelfde deeg, - waarnaar u wat mij betreft waar ze u hebben mishagd met strenge ogen mag kijken - die wij verder nog als lofzangen aan het graf van uw filosoof hebben verbonden, niet met een grappig onderwerp, maar waarmee wij het nageslacht duidelijk hebben willen maken, wie deze Renatus was en hoe groot, en hoe hij de fabel van de feniks krachteloos maakte, omdat hij enig was en nooit uit zijn as zal herrijzen.

Gegroet, allerwaardigste vorstin der vorstinnen, gegroet, en leef waarlijk als een andere, vrouwelijke feniks, en als u opdracht geeft aan de geringste van uw dienaren, u die met enkele geschreven regels moge laten zien dat u deze stoutmoedigheid niet onwaardig opvat, geloof dan dat u deze Nederlandse man met een bijzondere gunst aan u verplicht zult hebben, deze man, die, overal in deze tredmolen van schitterende dienstbaarheid, zelfs zonder daartoe te zijn geroepen, erop uit was om zich voor uw verheven voeten te werpen, en zich in dat deel van de genade te begeven dat u met de grootsheid die u eigen is, gelijkelijk uitdeelt aan de begunstigers en de dienaren van de muzen. Hij is

uw nederige en toegewijde dienaar
[enz.]

5 april 1650.

14. De plaats waar Aristoteles werkte.

15. Verwijzing naar anti-Aristotelische geschriften in Frankrijk in navolging van Descartes? <<<

16. *In mortem Renati Cartesii*, 15 maart 1650 (Gedichten 4, p. 232); *Epitaphium [Renati Cartesii]*, 15 maart (p. 232); *Du Latin*, 17 maart (nl. van *In mortem Renati Cartesii*; p. 233); *Stances my-burlesques sur la mort de Monsieur Descartes*, 21 maart (pp. 234-237); *Epitaphe de Monsieur Descartes*, 25 maart (p. 237); *VIDERAT IN TERRIS QUÆ NEMA VIDERAT INTER*, 31 maart (pp. 237-238).